

Sygn. akt III A Ua 1661/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2020 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: sędzia Elżbieta Kunecka (spr.)

Sędziowie: Monika Kiwiorska-Pająk

Robert Kuczyński

po rozpoznaniu 22 maja 2020 r. we Wrocławiu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Legnicy

o rekompensatę z tytułu pracy w szczególnych warunkach

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Legnicy

od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z 20 listopada 2019 r. sygn. akt V U 337/19

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób , że odwołanie oddala,

II. zasądza od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 240,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Legnicy decyzją z 25 marca 2019 r. przyznał J. M. prawo do emerytury w wieku powszechnym od 3 marca 2019 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego, lecz odmówił mu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

J. M. odwołał się od tejże decyzji w części odmawiającej mu prawa do rekompensaty.

Wyrokiem z 20 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w Legnicy zmienił zaskarżoną decyzję, przyznając J. M. prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych i stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu prawa do świadczenia.

Wyrok ten wydał Sąd Okręgowy na podstawie następująco ustalonego stanu faktycznego:

Organ nie uznał J. M. zatrudnienia od 19 sierpnia 1974 r. do 13 stycznia 1995 r. w (...) SA. Gdzie tenże był zatrudniony od 19 sierpnia 1974 r. do 11 sierpnia 1996 r. na stanowisku elektromontera robót budowlano-montażowych a następnie

elektromontera pomiarów i regulacji, w tym na stanowiskach: od 19 sierpnia 1974 r. do 18 listopada 1974 r. (3 miesiące i 10 dni) w ramach wstępnego stażu pracy na stanowisku elektromontera, od 19 listopada 1974 r. do 31 sierpnia 1979 r. (4 lata 9 miesięcy i 13 dni) elektromontera, w ramach kontraktów zagranicznych, na stanowisku elektromontera: od 8 października 1979 r. do 18 września 1980 r. (11 miesięcy i 11 dni), (urlop dewizowy od 19 września 1980 r. do 14 listopada 1980 r.), od 9 marca 1988 r. do 31 marca 1989 r. (1 rok i 23 dni), (urlop dewizowy od 1 kwietnia 1989 r. 5 maja 1989 r.), na stanowisku elektromontera rozruchu i pomiarów: od 8 października 1990 r. do 31 stycznia 1992 r. (1 rok 3 miesiące i 24 dni), (urlop dewizowy od 3 lutego 1992 r. do 6 marca 1992 r.), elektromonter elektromontera rozruchu i pomiarów od 15 listopada 1980 r. do 4 września 1985 r. (4 lata 9 miesięcy i 21 dni), od 28 września 1985 r. do 8 marca 1988 r. (2 lata 5 miesięcy i 10 dni), od 6 maja 1989 r. do 30 lipca 1989 r. (2 miesiące i 25 dni), od 1 stycznia 1990 r. do 7 października 1990 r. (9 miesięcy i 7 dni), od 7 marca 1992 r. do 11 sierpnia 1996 r. (4 lata 5 miesięcy i 5 dni), (po wyłączeniu okresów zasiłków chorobowych: od 30 września do 8 października 1993 r., od 8 stycznia do 2 czerwca 1995 r., od 20 września do 7 października 1995 r., od 14 lutego do 11 sierpnia 1996 – r. łącznie 1 rok i 5 miesięcy) - (3 lata i 5 dni).

Na stanowisku elektromontera na stażu wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu. Była to jego pierwsza praca po ukończeniu szkoły zawodowej, w której uzyskał kwalifikacje zawodowe elektromontera. W tym czasie wykonywał prace elektromontera, takie jak w późniejszym okresie po zakończeniu stażu. Kiedy to została zatrudniony jako elektromonter. Wykonywał wówczas prace polegające na montażu instalacji elektrycznych wysokiego i niskiego napięcia, instalacje kablowe, sieci, stacje transformatorowe, rozdzielnie niskiego i wysokiego napięcia. Prace te zawsze były związane z budową sieci dostarczających energię elektryczną do zakładów przemysłowych m.in. do Zakładów (...) w J., Oczyszczalni (...) w L.. Na stanowisku elektromontera rozruchu i pomiarów wykonywał pomiary wszystkich instalacji i urządzeń elektrycznych, regulował wszystkie napędy, podłączniki, odłączniki, uruchamiał ciągi technologiczne, konserwował urządzenia typu stacje trafo, rozdzielnie średniego i wysokiego napięcia. W tym prace związane z uruchomieniem ciągów technologicznych w (...) w L., Elektrociepłownio w L., fabryce srebra i złota w Hucie (...). Okres pracy wnioskodawcy na stanowisku: stażysty elektromontera, elektromontera i elektromontera rozruchu (z wyłączeniem okresów pracy na kontraktach zagranicznych oraz okresów pobierania zasiłków chorobowych po 14 listopada 1991 r.) wynosi: 16 lat 2 miesiące i dzień. (...) SA, to przedsiębiorstwo, które wykonywało prace budowlano-montażowe i remontowe urządzeń elektroenergetycznych na potrzeby zakładów przemysłowych.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji, powołując się na przepisy art. 21 ustawy z ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w związku z § 4-15 oraz wykazy stanowiące załącznik do rozporządzenia (§ 1 ust. 1) i § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U.8.43 ze zm.), wskazał, że wnioskodawca wykazał co najmniej 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach uprawniający go do rekompensaty. Za okresy zatrudnienia w warunkach szczególnych Sąd ten uznał okresy pracy wnioskodawcy na stanowiskach: stażysty elektromontera, elektromontera i elektromontera rozruchu (z wyłączeniem okresów pracy na kontraktach zagranicznych oraz okresów pobierania zasiłków chorobowych po 14 listopada 1991 r.), co wynosi - 16 lat 2 miesiące i dzień. Wnioskodawca wykonywał bowiem stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej oraz przy montażu i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych, czyli prace wymienione w wykazie A, dziale II rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Z wyrokiem tym nie zgodził się organ rentowy i wywiódł apelację. Zaskarżył tenże wyrok w całości i zarzucił naruszenie art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych w zw. z art. 184 i z art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez uznanie okresu pracy w (...) od 19 sierpnia do 18 listopada 1974 r., od 19 listopada 1974 r. do 31 sierpnia 1979 r., od 15 listopada 1980 r. do 4 września 1985 r., od 28 września 1985 r. do 8 marca 1988 r., od 6 maja do 30 lipca 1989 r., od 1 stycznia do 7 października 1990 r. i od 7 marca 1992 r. do 11 sierpnia 1996 r. na stanowisku elektromontera robót budowlano-montażowych i na stanowisku

elektromontera rozruchu i pomiarów, jako okresu pracy w szczególnych warunkach i w konsekwencji przyznanie wnioskodawcy prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach; art. 233 § 1 kpc przez dowolną ocenę zgromadzonych w sprawie dowodów.

Skarżący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od wnioskodawcy kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja organu rentowego jest uzasadniona.

Kwalifikacja stanowiska pracy, której dokonał Sąd I instancji jest nieprawidłowa, ponieważ przywołany przezeń Dział wykazu A odnosi się do prac wykonywanych w energetyce, tymczasem wnioskodawca w spornym okresie zatrudniony był w przedsiębiorstwie, które zajmowało się działalnością przemysłową i nie należało do branży energetycznej w rozumieniu wykazu A, działu II rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.

Przedmiotem sporu było ustalenie, czy ubezpieczony wykazał co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U.2020.53 t.j.) i czy w związku z tym przysługuje mu prawo do rekompensaty przewidzianej w art. 21 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2018.1924 t.j.). Zgodnie z art. 32 ust. 4 ustawy emerytalno-rentowej rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki uprawniające do nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze określone są przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. nr 8, poz. 43 ze zm.), które zachowało moc obowiązującą (por. uchwałę z 13 lutego 2002 r. w sprawie III ZP 30/01, ISNP 2002 z. 10 poz. 234). W uchwale tej Sąd Najwyższy dokonał wykładni pojęcia „przepisy dotychczasowe”, wskazując na przepisy rozporządzenia, z wyłączeniem tych, które zobowiązywały ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralne związki spółdzielcze do ustalenia wykazu stanowisk pracy w podległych im zakładach pracy. Stwierdził, że odesłanie do przepisów dotychczasowych w kwestii wykazów obejmujących świadczenie pracy w warunkach szczególnych, zawarte w art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, nie obejmuje przepisów kompetencyjnych § 1 ust. 2-3 rozporządzenia. Odesłanie dotyczy więc tylko wieku emerytalnego, rodzajów prac, stanowisk, warunków uprawniających do wcześniejszej emerytury. To pozwala na wniosek, że przepisy dotychczasowe, o których mowa w odesłaniu, to § 2 ust. 1 rozporządzenia, stanowiący, iż okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy; przepisy § 4-8a, określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach A i B stanowiących załącznik do rozporządzenia oraz przepisy § 9-15, dotyczące wieku emerytalnego i warunków przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze. Sąd Najwyższy w konsekwencji stwierdził więc, że odesłanie do przepisów dotychczasowych nie dotyczy kompetencji do tworzenia wykazów obejmujących stanowiska, na których świadczy się pracę w szczególnych warunkach, ale obejmuje samą treść tych wykazów i inne okoliczności wyraźnie wskazane w art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej in principio, co zostało zaakceptowane przez Trybunał Konstytucyjny w motywach wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 czerwca 2004 r., P 17/03 (OTK-A 2004 nr 6, poz. 57).

Sąd Apelacyjny, analizując zeznania świadków K. B. i H. K. – współpracowników wnioskodawcy, także zatrudnionych w (...) na stanowiskach elektromonterów i elektromonterów rozruchu – oraz samego wnioskodawcy, ustalił, że przedsiębiorstwo (...) zajmowało się budową i montażem instalacji i sieci elektrycznych w budynkach mieszkalnych i zakładach przemysłowych. Wnioskodawca na stanowisku elektromontera wykonywał typowe prace montażowe w początkowym etapie, tj. wykopy pod linie kablowe, montował rozdzielnie, transformatory, budował linie wysokiego napięcia, rozdzielnie, stacje transformatorowe, pracował przy podłączaniu ciągów technologicznych na oddziałach

i halach przedsiębiorstw, podłączał maszyny, gniazdka, wyłączniki, odłączniki. Na stanowisku elektromontera rozruchu i pomiarów wnioskodawca musiał posiadać szersze kwalifikacje niż elektromonter, tj. kwalifikacje do wykonywania prac kontrolno-pomiarowych. Zajmował się wówczas mierzaniem wszystkich instalacji i urządzeń elektrycznych, regulowaniem napędów, podłączników, uruchamianiem ciągów technologicznych, konserwacją trafostracji (stacji transformatorowych). Istotne jest, że zakład pracy wnioskodawcy był przedsiębiorstwem budownictwa przemysłowego zajmującym się pracami montażowymi instalacji elektrycznych od podstaw. Jednak elektromonterzy nie wykonywali prac pod napięciem, ale w pobliżu urządzeń pod napięciem. Prace montażowe wykonywane były wewnątrz, jak i na zewnątrz, budynków. Zakład ten budował instalacje związane z dostarczaniem energii głównie do zakładów przemysłowych, nie był to jednak zakład wytwarzający i przesyłający energię elektryczną lub ciepłą na masową skalę, do wielu odbiorców, takich jak elektrociepłownia, elektrownia. Zakład pracy ubezpieczonego nie należał do działu przemysłu elektroenergetycznego, którego zadaniem jest wytwarzanie, przesył i rozdział energii elektrycznej, czyli zapewnienie ciągłego (niezawodnego) dopływu energii elektrycznej o odpowiedniej (wysokiej) jakości do odbiorcy. Elektroenergetyka obejmuje m.in. następujące zagadnienia:

- wytwarzanie energii elektrycznej, źródła prądu, generatory elektryczne, elektrownie: konwencjonalne i niekonwencjonalne (korzystające z odnawialnych źródeł energii), mikroźródła (generacja rozproszona), bezstykowe źródła zasilania,
- technikę wysokich napięć,
- linie napowietrzne i kablowe, stacje elektroenergetyczne (rozdzielnie, stacje transformatorowo-rozdzielcze i stacje transformatorowe), aparaty elektryczne, instalacje elektryczne
- zabezpieczenia przeciwzakłóceniami: techniki przepięciowe, techniki odgromowe, jakość energii elektrycznej (zob. też elektroenergetyczna automatyka zabezpieczeniowa),
- sieci elektroenergetyczne,
- przesył danych liniami elektroenergetycznymi.

W dotychczasowym orzecznictwie dominuje pogląd prawny (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2014 r., I UK 384/13, LEX nr 1466626, czy z 24 czerwca 2015 r., I UK 359/14, OSNP 2017 Nr 5, poz. 60), zgodnie z którym energetyka to gałąź przemysłu zajmująca się wytwarzaniem (przetwarzaniem) energii elektrycznej oraz ciepłej i dostarczaniem jej odbiorcom. Nie jest więc uzasadnione zaliczanie do prac szkodliwych w „energetyce” wszystkich prac związanych z montowaniem oraz eksploatacją wszelkich instalacji i urządzeń elektrycznych. Wykonywanie tak szeroko rozumianego rodzaju prac czyniłoby bezprzedmiotowymi granice pojęcia „energetyka” z działu II i przenosiłoby wcześniejsze uprawnienia emerytalne na różne prace elektryczne nienależące do „energetyki”. Wszak w samej „energetyce” nie chodzi o wszelkie prace elektryczne, lecz tylko o wskazane w dziale II prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych. Branżowy charakter pracy w energetyce ma zatem znaczenie decydujące.

Sąd Najwyższy w wyroku z 6 grudnia 2017 r., w sprawie III UK 281/16, wyjaśnił, że za prace w szczególnych warunkach w energetyce mogą być uznane tylko takie prace, które są realizowane w przedsiębiorstwie działającym w ramach tej gałęzi przemysłu i które polegają na montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych, ściśle związanych z wytwarzaniem i przesyłaniem energii elektrycznej i ciepłej. Chodzi przy tym o kwalifikowany charakter tych prac wynikający właśnie z wykonywania ich w obrębie „systemu energetycznego”, w skład którego wchodzi zakłady wytwarzające energię elektryczną i ciepłą oraz przesyłające tę energię do odbiorców (LEX nr 2434687).

Pracami w szczególnych warunkach nie są wszelkie prace uciążliwe i prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w załączniku do rozporządzenia, z przypisaniem ich do określonego działu przemysłu. Usystematyzowanie prac o znacznej

szkodliwości i uciążliwości do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki (por. wyroki SN: z 16 czerwca 2009 r., I UK 20/09 i I UK 24/09; z 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, a także z 14 marca 2013 r., I UK 547/12; niepublikowane). Prac wykonywanych przez skarżącego w powstających fabrykach, zakładach przemysłowych, budynkach mieszkalnych, polegających na montażu sieci elektrycznej w tych obiektach, budowie urządzeń elektrycznych, które dopiero będą uruchamiane celem dostarczenia od producenta z zewnątrz energii elektrycznej w żadnym razie nie można uznać za narażających na taką samą ekspozycję na czynniki szkodliwe, jakim podlegają pracownicy zakładów w branży energetycznej.

Jeśli chodzi o świadectwo pracy w warunkach szczególnych przedstawione przez wnioskodawcę, nie jest ono wiarygodnym dowodem na wykonywanie przez niego w (...) prac w warunkach szczególnych na stanowisku elektromontera i elektromontera pomiarów i rozruchu. Świadectwo pracy jest dokumentem prywatnym w rozumieniu art. 245 kpc, który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Jak każdy dokument prywatny świadectwo pracy podlega ocenie sądu zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 kpc.), jego wystawienie nie uwzględniało wyżej przedstawionego branżowego charakteru pracy w warunkach szczególnych i z tych przyczyn nie mogło być wzięte pod uwagę jako miarodajne.

Skoro zatem ubezpieczony nie świadczył pracy w warunkach szczególnych określonej w dziale II wykazu A, co wynika z charakteru jego zatrudnienia, pracodawca nie mógł wystawić mu odpowiedniego świadectwa pracy.

Podsumowując, opisywany charakter zatrudnienia wnioskodawcy w zakładzie (...) nie pozwala na zaliczenie jego prac do stażu pracy w warunkach szczególnych, co nie pozwala mu na nabycie rekompensaty na podstawie art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych.

Apelacja organu została zatem uwzględniona, a zaskarżony wyrok podlegał zmianie na podstawie art. 386 § 1 kpc.

O kosztach procesu przed Sądem II instancji orzeczono na podstawie art. 98 kpc oraz § 9 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 t.j.).

Monika Kiwiorska-Pajak Elżbieta Kunecka Robert Kuczyński

Z) odnotować w rep

Doręczyć wnioskodawcy z pouczeniem o skardze kasacyjnej jeśli wykaże że wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza 10 000 zł (wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia wg następującego schematu różnica wysokość emerytury wnioskodawcy którą otrzymywał w dacie złożenia wniosku o rekompensatę do emerytury która otrzymywałby po dodaniu rekompensaty liczona razy 12 miesięcy - art. 22 kpc oraz o przymusie adwokacko-radcowskim

Kal. 2 miesiące

Po bezskutecznym upływie w/w terminu akta zwrócić s. I Instancji

24 sierpnia 2020

SSA Robert Kuczyński